

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Kiteen kaupunginhallitus antaa seuraavan lausunnon hallituksen esitykseksi laiksi lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuista EU- ETA -valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutuksesta kohtaan, joka koskee lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja. Kiteen kaupungin lausunto koskien lukiokoulutuksen lukukausimaksuja: Kiteelle on jo useamman vuoden ajan saapunut lukio-opiskelijoita EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta. Opiskelijat ovat hakeneet Kiteen lukioon Opintopolku -järjestelmän kautta. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleet lukiolaiset ovat rikastuttaneet Kiteen lukion toimintakulttuuria ja antaneet omalla panoksellaan positiivisen lisän koko Kiteen kaupungin kaupunkikuvaan. Kiteen kaupunki on myös panostanut taloudellisesti EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleiden nuorten kotoutumiseen ja luonut oman, heistä huolehtivan, kotoutumisjärjestelmän. Kiteellä on tiedostettu vastuu tänne saapuvista alaikäisistä opiskelijoista. Lukiokoulutuksen lisäksi Kiteellä opiskelee EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevia nuoria myös muissa koulutusorganisaatioissa.

Ihmiset ovat keskeinen tekijä alueiden elinvoimassa. Alhaisesta syntyvyydestä kärsivillä alueilla jo muutamalla kymmenellä lukiolaisella on vaikutus alueen elinvoimaan. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen saapuneet nuoret eivät ole oikeutettua yhteiskunnan myöntämiin tukiin. He ovatkin usein merkittävä lisä alueen työmarkkinoilla ja lisäävät sitä kautta alueen taloudellista toimeliaisuutta.

Toteutuessaan hallituksen esitys todennäköisesti vähentää Suomeen EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta saapuvien lukioikäisten nuorten määrää ja tätä kautta laskee lukioden opiskelijamääriä. Hallituksen esityksessä ei ole riittävästi selvitetty pienenevien lukioden vaikutuksia lukioikäisten sivistyksellisiin oikeuksiin. Lukiolaisten määrän pudotessa lukioilla on entistä

pienemmät mahdollisuudet järjestään kattavaa ja monipuolista opetustarjontaa. Tämä puolestaan kaventaa monen lukiolaisen jatko-opintomahdollisuuksia. Suomalainen lukiokoulutus ja korkea-aste tarvitsevat lisää nuoria. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleiden nuorten vaikutus oman alueen lukiokoulutukseen on kiistatta positiivinen. Pitkällä aikavälillä myös Suomen alueellisesti jakautunut korkea-asteen oppilaitosverkko hyöttyy EU:n ja ETA-alueen ulko-puolelta lukioikäisenä tulleista opiskelijoista.

Suomen kielen oppiminen lukiokoulutuksen edellyttämälle tasolle on vaativa prosessi. Suomen kielen oppiminen on kuitenkin paras keino kotouttaa ulkomaalaistaustaisia henkilöitä Suomeen. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen tulleiden sijoittumisesta korkea-asteen opintoihin tai sijoittumisesta työelämään on saatavilla hyvin vähän tietoa. Heillä on kuitenkin hyvät sivistykselliset ja kielelliset lähtökohdat jäädä suorittamaan jatko-opintoja Suomeen ja edetä sitä kautta työelämään. Myös osa suoma-laisista lukiokoulutuksen suorittaneista nuorista siirtyy jatko-opintoihin ulko-maille ja osa suomalaisista korkea-asteen suorittaneista siirtyy ulkomaille työelämään.

Valtakunnallisesti tarkasteltuna EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen hakeutuvien määrää voidaan pitää melko pienenä. Muutamalla sadalla lukiolaisella ei ole koko miljardin euron lukiorahoituksen kannalta isoa merkitystä. Lisäksi Suomi pystyy jo nyt käytettävissä olevalla lain-säädännöllä rajoittamaan EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta maahan tulevien määrää. Nopean ja vaikutuksiltaan vaikeasti arvioitavan lukuvuosimaksulain sijaan tulisi käyttää muita keinoja hallita EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen hakeutuvien määrää.

On totta, että EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleet nuoret omalta osalta nostavat lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän pohjana olevia kustannuksia ja tätä kautta nostavat kuntien asukaslukuun perustuvien OKM:n valtion-osuusjärjestelmän kautta maksettavia lukiokoulutuksen omarahoitusosuuksia. Valtionosuusjärjestelmässä tasataan kuntien tuloja myös muilla elementeillä. Verotuloista johtuvia eroja tasataan valtakunnan keskiarvon ylittäviltä kunnilta keskiarvon alle jääneille. Yhtä perustellusti voidaan siis väittää, että EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleet ja matalien verotuottojen alueille sijoittuneet toisen asteen opiskelijat lisäävät opiskelupaikkakuntiensa taloudellista toimeliaisuutta ja sitä kautta tasaavat verotuloja lähemmäs Suomen keskiarvoa. Samalla on hyvä myös todeta, että nuorten saapuessa EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta suorittamaan lukiokoulutusta, heiltä jää valtion-osuusjärjestelmän näkökulmasta kalliit varhaiskasvatus- ja perusopetusvuodet väliin. Tästä koituu merkittävä säästö suomalaisille veronmaksajille. Valtionosuusjärjestelmän tarkastelussa ja EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien lukiolaisten kustannusvaikutuksia tarkasteltaessa on myös huomioitava korkeasti koulutetun väestön keskittyminen tietyille kaupunkiseuduille. Nämä alueet hyötyvät merkittävästi lukiokoulutusjärjestelmän tuloksista. Hallituksen esityksessä on lakiluonnoksen taloudellisia vaikutuksia selvitetty lyhytjäteisesti ja puutteellisesti. Kokonaistarkastelun puuttuessa on pohdittu vain yhtä pientä tekijää valtionosuusjärjestelmässä.

Opiskelijoita välittävien ja kielikoulutuksia järjestävien organisaatioiden mahdolliset väärinkäytökset on otettava vakavasti ja niihin on pystyttävä puuttumaan. Lakien tulee tässä kohdin olla

yksiselitteisiä. Vastuuta näiden organisaatioiden toiminnan laillisuusvalvonnasta ei pidä kuitenkaan siirtää yksittäisille lukiokoulutuksen järjestäjille.

Mahdollisiin lukukausimaksuihin liittyvän lainsäädännön tulee olla selkeä ja sen tulee olla tasapuolinen kaikkia opetuksenjärjestäjiä kohtaan.

Kiteen kaupunki näkee EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevissa opiskeli-joissa enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia. Lukukausimaksujen periminen näiltä opiskelijoilta todennäköisesti vähentäisi merkittävästi Suomeen lukio-koulutukseen EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta saapuvien määrää. Esitetyllä lainsäädännöllä hyödyt lyhyellä ja pitkällä aikavälillä jäisivät saamatta koko Suomelta

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

-

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

-

Ikäheimonen Tuuli
Kiteen kaupunki